

REDKE, REDKE SO NOVICE IZ WASHINGTONA

Ne morete zaradi tega, ker so načelniki departamentov na političnih? — Prvič novice pa prihaja iz Swampscotta.

Washington, D. C. — Čitatelji ne morete zaradi tega, da ni veliko novic iz tega mesta. Pa še iste, ki prihajajo v javnost, niso zelo važne. Nekateri mislijo, da novice izostajajo, ker so načelniki departamentov na političnih. Vročina je in ljudje, ki niso vajeni, beže na dežele, v morskala kopališča in letovišča. Tako dremlje vae v glavem mestu, tisti, ki pa še gibljejo se pa veliko bolj zanimajo "golf", kot za druge reči.

Seveda delavci gibljejo, pa še oboroženi. Ako tega ne more, jih podjetniki odslovo. Zanje ni politične. Ako si jih zale gredo na njih račun. Tudi golfa ne igrajo. Ta igra je za tiste ljudje, ki gibljejo, če raje to igro.

Predsednik je odpotoval v Swampscott. Od tam prihajajo kaj poročila.

Novic o prosperiteti ni. Ne- naj malega je povedal pred par leti poljedeljski tajnik Jarne. To je pa menda tudi vse, kar se sliši v teh dneh. Preje pripovedovali veliko o prosperiteti v industriji. Zdaj je po- loto vroče. Seno je pospravljeno, žetev bo kmalu tukaj, koru- je precej velika in kaže dobro. Tako je bilo treba nekaj po- dati, da letos čakajo farmarje redno dobri časi. Ampak far- marji odkimavajo in ne verja- jo v preroške besede o dobrih časih.

Britski podanik protestira

ES DAN SO GA OBRŽALI
NA ELLIS ISLANDU.

Ne mara videti Amerike in se vrne domov.

New York, N. Y. — Ralph Adams, angleški poslovni človek, se je v družbi svoje žene odpravil na "Leviathan" v New York, da si kot turist ogleda Ameriko. Kupil je vozna karta, kakršni so v navadi za tujake. Obljubili so mu, preden je odšel iz Anglije, da ga bodo pridržali na Ellis Islandu.

Ampak zelo je bil razočaran, ko so njega in še osem drugih turistov, ki so imeli dijaške vozne listke odvedli na Ellis Island, kjer tam uvedejo preiskavo proti im. Njega in njegovo ženo so pridržali ves dan na otoku. To je silno razjezilo. Ostati je Amerikalci od meseca septembra, da se takoj vrne v Anglijo. Rejal je, da svojo zadevo izroči britskemu konzulu, da stori potrebne korake proti takemu popopanju z njim in njegovo ženo. Adams se čuti silno užalje- nega in izjavlja, da kaj takega pričakoval.

SPORI V ORGANIZACIJI STROJNIKOV.

Chicago, Ill. — Gl. odborniki mednarodnega društva strojni- kov so obvestili vse podružnice, da morajo člani strojniške unije prenehati biti člani komunistič- ne stranke v teku 30 dni ali pa biti izobčeni iz organizacije.

Člani strojniške unije, ki so benem člani komunistične stranke, naglašajo, da bo ta ak- cija razdrobila unijo.

MATI JONES JE OKREVALA.

Washington, D. C. — Mati Jones, ki je zadnje dni bolela na akutnem revmatizmu, je po iz- lavi zdravnika precej okrevala.

Progled dnevnih dogodkov

Amerika.

Protievolutijski paragraf v Washingtonu se je ukradel v šolsko naredbo zadnje ure pred zaključkom kongresa. Javnost ni nič vedela o njem.

Evolucija je zmagala v San Franciscu.

Volneni baroni se vračajo v normalne čase.

Zopet košček otroške sužnosti odpravljen.

Russell Scott ponovno rešen visile.

Iz Washingtona je malo poli- tičnih novic.

Po svetu.

Rudarji na Angleškem za- stavkajo 1. julija.

Nov fašistični teror izbruhnil v Italiji.

Kitajci apelirajo na ameriško ljudstvo za pravico.

Abd-el-Krim objavil mirovne pogoje; rifijanska ofenziva zo- pet odbita.

Washington presenečen vsled biblične postave

Ljudstvo Kolumbijskega distrik- ta je šele zdaj izvedelo, da ni nič na boljšem kot Tennessee. "Joker" je bil sprejet od pe- šice kongresnikov v zadnjih urah zasedanja. Delo kukluk- sov.

Washington, D. C. — Kolum- bijski distrikt, v katerem se na- haja glavno mesto Združenih držav, ni vedel, da ima postavo, ki prepoveduje poučevanje v javnih šolah vsakega predmeta, kateri se ne strinja s svetim pi- samom, dokler ni zdaj slišal, da neki Wittner zahteva "injunc- tion" pri zveznem sodišču v svo- ho, da se ustavi plača učiteljem v srednjih šolah, ki uče biologi- jo, kemijo in fiziko. Ljudje, ki so zainteresirani, se danes vpra- šujejo, kdaj in kako je ta para- graf smuknil v zakonik. Poizve- dovanje je prineslo na dan sle- deče podrobnosti:

Dotična točka se je ukradla v, apropiacijsko predlogo v zad- njih momentih zasedanja zad- njega kongresa v preteklem marcu. V nižji zbornici je bila le peščica poslancev, ko je prišla na dnevni red predloga za odo- britve šolskega proračuna v Ko- lumbijskem distriktu. Kongres- niki so večinoma sedeli v prostori- h za kadičle. Zunanji poslanci se navadno že od nekdaj malo brigajo za zakonodajstvo Ko- lumbijskega distrikta, v katerem ni volitev, torej ni tudi nobene odgovornosti. V zbornici ni bilo dvajset poslancev.

Tedaj je John W. Summers iz Walla Wale, Wash., predlagal, da se predlogi doda točka, ki do- loča, da učitelji, ki uče "nespo- štovanje do svete biblije, vlade in ki uče pristransko politiko", nimajo pravice do plače iz zvez- ne blagajne. Take dodatne točke so znane z imenom "joker", ker se navadno skrivajo in zamešajo v druge predloge ter v večini slu- čajev neopazne prerinejo v za- konik. Tako je bilo tudi s tem "jokerjem". Sprejet je bil v treh minutah; ravno tako se je ukradel skozi senat v zadnjih trenutkih umirajočega kongresa.

Navzoči poslanci so si takrat šepetali, da je Summers pod vplivom kuklukskanovcev, ki so zelo močni v njegovem distriktu, toda niso nasprotovali.

Loren H. Wittner, ki je začel sodnijsko akcijo proti učiteljem na podlagi te točke, pravi, da je ateist. Peticijo za "injunction" je vložil radi tega, da se ome- njena točka osmeši in razveljavi.

STAVKA V KAMNOLOMU ZA ŠKRIL.

Glenn Falls, N. Y. — Delavci v granvillskih kamnolomih, v katerih izdelujejo škril, so za- stavkali. Delavci zahtevajo po- višanje meze. Delavski depart- ment je poslal na lice mesta svo- je pogajalce.

KOŠČEK OTROŠ- KE SUŽNOSTI ODPRAVLJEN

SICER GRE POČASI, AMPAK
GIBLJE SE VNDAR.

Oddajanje sirot v tlačanstvo je
zdaj odpravljeno.

Harrisburg, Pa. — Ako si je farmer ali kdo drugi preje zaže- lel dobiti mladoletnega, da ga iz- korišča, je brez ovir dosegel svo- jo željo. Otroka ali mladoletne- ga je adoptiral. Nato ga je imel pravico vzeti s sabo, da mu je delal na polju ali kje drugje, dokler ni postal polnoleten.

Zdaj je postal nov zakon vel- javen za sirote, ki je zanje do- bra zaščita. Zakon iz leta 1926 zahteva, da morajo otroci, ki so dosegli starosti 12 let lastnorod- no podpisati izjavo, da so zado- voljni z adoptiranjem, preden jih kdo sprejme v svojo druž- no. Ako se zdi oseba sumljiva, ki hoče adoptirati otroka, se lahko zahteva zaščitno pred- odločbo. Osebe, ki adoptirajo otroke, morajo živeti v tisti ob- čini, v kateri sprejmejo otroka za svojega. Biti morajo ameri- ški državljani.

Angleški rudarji napovedali štrajk

Rudarska organizacija je nazna- nila, da prične stavko 31. ju- lija. Transportni delavci odo- brilli načrt za alijanco vseh u- nij. Vlada je prepadena.

London, 24. jul. — Zveza ru- darjev v Angliji je sinoči for- malno zaključila, da pozove vse svoje člane na štrajk dne 31. ju- lija. Takoj na to so bile vse kra- jevne organizacije obveščene br- zojavno, naj prenehajo s delom na omenjeni dan. Sklep rudar- jev je sledil akciji lastnikov pre- mogovnikov, ki so dali nabiti na- znanilo, da 1. avgusta stopi v veljavo osemurnik, to je ena ura več dela kot so rudarji delali na podlagi dosežane pogodbe.

Konflikt pa ni omejen samo na rudarje. Pet velikih organi- zacij, ki štejejo milijone delav- cev v vseh vejah angleških indu- strij, sklepa alijanco za skupno akcijo. Stavka torej lahko po- stane splošna in pretrese indu- strijsko življenje na Angleškem do temeljev.

Eksekutiva unije transportnih delavcev je včeraj odobrila na- črt alijance. Druge organizacije se odločijo še te dni. Vse kaže, da bo vodstvo velikega konflikta med delom in kapitalom, največ- jega v zgodovini Anglije, ako pride, v rokah eksekutive Kon- gresa strokovnih unij.

Vladni krogi so zelo prepa- deni vsled sklepa rudarjev in sploš- ne gibanja drugih delavcev.

W. C. Bridgeman, prvi lord ad- miralitete, je danes povabil last- niki rogov na konferenco. Vlada pritiska na stare delavske vodi- telje, da odvrnejo katastrofo stavke. Zdi se, da je pridobila nekatere. Thomas, vodja želez- ničarjev in bivši minister v Mac- Donaldovem kabinetu, je izjavil te dni, da ni naklonjen alijanci delavskih organizacij.

Radič in Aleksander sta prija- telja.

Washington, D. C. — Jugoslo- vansko poslanstvo objavlja ka- blogram iz Beograda z dne 22. ju- lija, ki se glasi, da sta Stjepan Radič in njegov nečak Pavle Ra- dič obiskala kralja Aleksandra na Bledu dne 20. julija in se z njim razgovarjala tri ure. Po obisku je Radič dejal, da je jako zadovoljen s sporazumom z vla- do in da kralj dobro razume tež- nje hrvaškega ljudstva. Radič je rekel kralju: "Vi ste naš človek, naš narodni vladar in državnik." Radič pride v parlament na je- sen.

"Pomagajte!" Je klic Kitajcev Ameriki

Apel, poslan predsedniku Ame- riške delavske federacije, se glasi, da kitajsko ljudstvo za- hteva ključke od svoje lastne hiše.

Washington, D. C. — "Mi za- htevamo ključke od naše lastne hiše. Odpravite krivične pogod- be in takoj bodo prerezane hu- dobne korenine, iz katerih pogar- njajo vsa naša zla. Ljudstva vsega sveta, mi apeliramo na vas za pravico!"

Tako se glasi dramatična pro- šnja kitajskega ljudstva, katero je prejel 23. julija William Green, predsednik Ameriške de- lavske federacije. Prošnja, ki je naslovljena na ljudstva vsega sveta, predvsem pa na ljudstvo Združenih držav, je poslala se- danjša ljudska vlada v Kantonu, katere zahteva, da se odpravijo privilegiji, ki dajejo tujim vlad- am pravico vladati v kitajskih obmoških mestih in streljati domačine.

"Prepričani smo, da ne bo re- da in miru na Kitajskem, dokler obstoje krivične pogodbe," se glasi dalje apel. "Iz tega razloga zahtevamo, da se naš neodro- ni status postavi na temelj ena- kosti z drugimi narodi. Naše ljudstvo ne zahteva nič več ka- kor to, kar je že priznalo drugim ljudstvom, namreč enakost v mednarodnih odnosih in neod- visnost v izvrševanju svojih su- verenih pravic. Kitajsko ljud- stvo naj bo gospodar na svojih tleh."

Peking, 24. jul. — Morgan Palmer, Američan, ki ima ranč blizu Harbina v Mandžuriji, je bil pred nekaj dnevi ubit od ki- tajskih banditov. Istočasno so banditi ujeli dr. Howarda, spe- cialista na oči v Rockefellerjevi bolnišnici. Palmer je bil tudi uradnik ameriškega Rdečega križa.

Maroški vodja je dal po- goje za mir

Abd-el-Krim zahteva neodvisno republiko v Maroku. Francozi javljajo, da so zopet stiri ri- fijansko ofenzivo na celi črti.

Fez, Maroko, 24. jul. — Urad- no poročilo pravi, da so fran- coske čete po tridesnem lju- tem bojevanju zdrobile najno- vejšo rifijansko ofenzivo in oču- vale železnico med Fezom in Ta- zo.

Pariz, 24. jul. — Abd-el-Krim, vodja upornih Rifijancev, ki vo- di vojno s Španijo in Francijo, je po svojem diplomatičnem a- gentu poslal pariškemu listu "Quotidien" sledeče pogoje, na temelju katerih je pripravljen skleniti mir:

Priznanje rifijanske republike in zajamčenje njene neodvisno- sti po ligi narodov. Krim in nje- govi nasledniki naj imajo naslov "emir". Rifija prizna sultana Mulaja Juzefa v Fezu le kot du- hovnega poglavarja, ne pa kot posvetnega vladarja. Rifijanska republika mora vključevati vse ozemlje do reke Urge, pokrajino Jebala in španska mesta Larcha, Arzila in Tetuan. Španci obdrže pristanišči Ceuto in Melillo z za- ledjem. Rifija sme obdržati svo- jo armado. Rifijanska vlada preneha s panizlamsko propa- gando v francoskih afriških ko- lonijah. Rifija ne plača odškod- nite Špancem niti Francozom. Španija in Francija naj vplivata na ligo narodov, da nabavi Rifiji majhno posojilo, ki omogoči Ri- fijancem, da svojo državo mo- derno organizirajo. Španija in Francija pomagata h gospodar- skemu razvoju Rifije in zato do- be ekonomske koncesije.

Jugoslovanska koalicijska vlada za mir z Bolgarijo.

Sofija, 24. jul. — Nova koi- licijska vlada v Jugoslaviji je obvestila Bolgarijo, da hoče zo- pet odpreti mejo in želi rešiti vsa sporna vprašanja v prijateljs- kem duhu.

VOLNENI BARONI SE VRAČAJO V NORMALNE ČASE

V TEKSTILNI INDUSTRIJI
ZNIŽUJEJO MEZDE.

Zdaj se zde volnenim baronom
profiti prenižki.

Rockville, Conn. — Tukaj so v štirih tovarnah za izdelovanje suknja znižali meze za deset od- stotkov. Te tovarne so: Hockan- um Mills Co., Rock Manufac- turing Co., James J. Regan Ma- nufacturing Co. in Talcott Bros. v Talcottvillu.

Pittsfield, Mass. — Hosac Worsted kompanija v North Adams je znižala delavske meze za deset odstotkov. Za- stopniki tovarne za izdelovanje suknja v North Adamsu, Pitta- fieldu, Hinsdalu in Daltonu uva- žujejo znižanje delavske meze.

To je tisto vračanje v normal- ne čase, o katerem govorje za- govorniki odprte delavnice, da je potrebno za oživiljenje indu- strije. Draginja je tukaj in no- benih znamenj ni, da se odpravi. Kljub draginji naj se pa delav- cem zniža meza, naglašajo ne- kateri podjetniki. Tako izgleda podjetniška modrost o gospo- darstvu. Delavec naj torej pri- tegne pas, ako ga muči glad, sa- mo zaradi tega, da bodo profiti tovarnarjev ravnotako visoki ob času depresije, kot ob času, v katerem je industrija v polnem zamahu. Drugega namena ne more imeti zniževanje meze ob času draginje. Delavec naj trpi, če nima industrija naročil, mo- drujejo tovarnarji. Tisti, ki pravijo, da delavec ni za druge- ga ustvarjen na svetu, kot za trpljenje in garanje, pa podpra- jo s svojimi izreki po profitu hlastajoče tovarnarje in podjet- niki.

Ni menda večjih siromakov kot so tekstilni delavci. Po cele družine morajo delati, da se saj za silo akromno prežive. A tekstilnim baronom se še to meze zde previsoke. Ali ni ta- ka profitaželjnost značilna?

Evolucija zmagala v San Franciscu

Šolske knjige o biologiji, katere
so hoteli fundamentalisti za-
vreči, ostanejo v rabi.

San Francisco, Cal. — Funda- mentalisti in evolucijonisti so se 23. t. m. spopadli pred državnim šolskim odborom glede vpraša- nja, če se lahko v javnih šolah poučujejo fakti evolucije ali ne. Fundamentalisti so zaenkrat po- goreli.

Šlo je za šolske knjige o bio- logiji. Nasprotniki evolucije so zahtevali, da se zavržejo tri knji- ge, ki uče, da se je človek razvil iz nižjih form. Odbor je odobril dve knjigi, sodbo o tretji je pa začel odločati, vendar pa ni več dvoma, da bo tudi ta sprejeta.

ALI SE DOSEŽE NOVA PO- GODBA Z RUDARJI?

Premogovniški baroni so še
trmoglavli.

Atlantic City, Pa. — Vedno bliže in in bliže prihaja dan 1. avgusta, pogodba z rudarji in premogovniškimi baroni na an- tratičnem polju pa še ni izvrše- na. Podjetniki so trmoglavli in nasprotujejo "checkoffu", ki je zelo važna zahteva rudarjev. Kaj pa bi bila rudarska organi- zacija brez tega sistema. Ru- darji dobro vedo, zakaj zahteva- jo "checkoff". Ako bi ga ne i- meli, bi se v marsikaterem kra- ju razbila lokalna organizacija. Kljub tej opoziciji je upanje, da bo pogodba sklenjena do za- dnjega dneva v mesecu avgustu. Znamenja so tukaj, če ne pri- de do pogodbe, da sta priprav-ljena posredovati predsednik Coolidge in governor Pinchot.

Nov fašistični teror izbruhnil v Italiji

Napad na Amendolo je bil skrb- no organiziran z namenom, da gre vodja opozicije za Matte- ottijem v grob. Listi ne smejo poročati o novem zločinu.

Chiasso, italijansko-švicarska meja, 24. jul. — V Italiji je za- valovil nov fašistični teror proti vsemu, kar je nasprotnega Mus- solinijevemu režimu. Fašistična vlada je začela drastično akcijo, da prepreči izbruh splošnega od- pora, kakršen je lani skoraj po- metel s fašistično diktaturo, ko je bil umorjen poslanec Matte- otti, ko se je zadnje dni raznesla vest o nameravanem umoru vo- ditelja opozicije v parlamentu, Giovannija Amendole. Umor je izpodletel, toda Amendola je ta- ko ranjen, da moreče izgubi vid na desnem očesu.

Cim se je raznesla vest o na- padu na Amendolo, je Mussolini takoj odredil, da časopise ne sme poročati o aferi drugega ka- kor to, kar poroča vlada, ne sme pa omeniti, da je poročilo oficij- elno. Vsi nasprotni listi, ki so prinesli detaljirano poročilo, so bili zaplenjeni.

Fakti najnovejšega fašistične- ga zločina so sledeči:

Fašistična čeka, tajna organi- zacija morilcev, katere je pod vodstvom Farinaccijskega tajnika fašistične stranke, je sklenila u- moriti Amendolo, voditelja pe- tih opozicijskih strank, ki za- vzema v Italiji isto stališče ka- kor je stal La Follette v Ameri- ki napram vladi. Opozicija je pred petimi dnevi objavila doku- ment, v katerem protestira proti razsodbi vrhovnega sodišča gle- de oprostitve generala De Bona, ki je bil zapleten v Matteottijev umor. Fašiste je ta dokument ta- ko razpalil, da je Farinacci javno priporočal ponovitev nasilja pro- ti nasprotnikom fašizma.

Ko je Amendola zadnji teden odšel v letovišče Montecatini blizu Rima, je ondotna fašistič- na organizacija dobila nalog, da ga umori. Okrog tisoč fašistov je udrl v hotel, kjer se je Ame- ndola nastanil; preiskali so vse sobe, toda Amendola je srečno ušel skozi stranska vrata, skočil v avtomobil in se odpeljal, svo- jega tajnika je pa pustil v ho- telu. Per ur so fašisti bili v boju z milico, katere pa ni hotela do- sti storiti, da bi bila preprečila napad na hotel.

Takoj po odhodu Amendole so fašisti zasedli avtomobile in od- drveli za njim. Dohiteli so ga na cesti blizu Rima in toliko časa so ga tepli, suvali in sbadali z noži, da so mislili, da je mrtev, naker so ga pustili na cesti. Ko je prišel za njim njegov tajnik, ga je odpeljal v bolnišnico. Zdravniki izjavljajo, da žrtev ne umre, toda rana na desnem očesu je tako težka, da Amendola najbrž oslepi.

NORVEŠKI MORNARJI ZA- HTEVAJO BOJKOT NOR- VEŠKIH LADIJ.

New York, N. Y. — V tukaj- šnjem glavnem stanu Mornar- skih transportnih delavcev so prejeli od norveških mornarjev brzojavko, ki se glasi: "Bojko- tirajte norveške ladje in tiste, ki imajo stike z norveško mor- narsko stavko." Brzojavka je podpisana od zastopnikov orga- nizacije norveških mornarjev.

Newyorská organizacija je glede bojkota osvojila določen predlog. Podrobno poročilo gle- de stavke še ni dospelo.

Otrok se je rodil s tri palce dol- gim repom.

San Antonio, Tex. — Dr. Va- leriano Palomo je informiral mestne zdravstvene oblasti, da se je zadnji nedelji neki tukaj- šnji zakonski dvojici narodilo de- te, ki ima tri palce dolg rep. De- te, ki je ženskega spola, je dru- ggače zdravo in normalna. Oče in mati sta tudi normalna in zdrava. Roditelja sta pristala, da se otroku odreže rep, ko bo star sedem mesecev.

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cicero \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov na vso, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscriptions: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER of The FEDERATED PRESS"

UNION LABEL APPLIED FOR

Datum v oklepaju n. pr. (Juni 30-25) poleg vsakega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom poiskala naročnina. Ponovite je preverite, da se vam ne ustavi list.

ZAKAJ PA JE NAUZDANO ČASOPISJE SOVRAŽNO DELAVSTVU?

V velikih dnevnikih, razširjenih tednikih in mesečnikih čitamo pogosto vesti, ki so delavcem sovražne? Te vesti so pisane s premislekom in imajo namen nahajati javnost proti delavstvu in njegovim zahtevam. Naj bo delavska zahteva še tako pravična, nauzdano časopisje jo zna prikazati javnosti kot krivično.

Marsikateri delavec je že vprašal samega sebe, odkje to prihaja, pa ni dobil odgovora na to vprašanje.

Čikaški dnevnik "Tribune" je lani koncem leta storil nevedoma delavstvu veliko uslugo. Dnevnik je priobčil vsote, ki jih prejmejo dnevniki in magazini za oglaševanje. Podatki se nanašajo na kakih trideset listov, ki jih kapitalistični svet smatra za vodilne. V letu 1923 so tisti listi prejeli več ko 48 milijonov dolarjev za oglaševanje.

Za oglaševanje so izdale tvrdke po tem poročilu:

Tvrdke	Dnevnik	Magazini
American Tobacco Co.	1,700,000	\$ 242,981
Lever Bros. Co. (soap)	1,500,000	664,795
Standard Oil of Indiana	1,500,000	
Victor Talking Machine	1,500,000	1,342,055
Calumet Baking Powder	1,200,000	
Dodge Bros. (autos)	1,200,000	493,810
United States Rubber Co.	1,100,000	265,250
Pink & Wagnalls (Lit. Dig)	1,080,000	651
Liggett & Myers Tobacco	1,000,000	150,620
Wm. Wrigley (gum)	1,000,000	
Corn Products Refining	900,000	
Bulck Motor Co.	600,000	441,850
H. J. Heinz Co. (pickles)	600,000	688,734
Goodyear Rubber	525,000	531,797
Hart Shaffner & Marx	500,000	311,569
Colgate & Co.	430,000	1,183,489
Procter & Gamble (soap)	400,000	1,167,000
Quaker Oats Co.	400,000	616,620
Chevrolet Motor Car Co.	325,000	595,725
Eastman Kodak Co.	225,000	488,130
American Radiator Co.	175,000	431,230

Zraven teh družb so v poročilu še druge tvrdke kot Goodrich, Rubber, Hupp Motor, General Cigar, Santa Fe železniška družba, Union Pacific železniška družba, Northern Pacific železniška družba, Vacuum Oil in Portland Cement Assn.

Tu so razni potrustjaneni privatni interesi in sicer tobačni, oljni, avtomobilski, stavbinski in drugi.

Poročilo, ki ga je priobčil dnevnik "Tribune" pokaže, kako privatni interesi izdajo vsako leto milijone za oglaševanje v listih. Vsote, ki jih izdajo za oglaševanje, so pa odvisne od dobička, ki ga napravijo v letu.

Ampak v tem poročilu niso navedene železniške družbe, ki imajo skozi vse leto velike oglase v raznih listih. Med temi priobčenimi tvrdkami pogrešamo tudi imena velikih departmentnih trgovin, ki oglašajo po cele strani.

Lahko je razumeti, da listi, ki prejemajo visoke vsote za oglaševanje, ne bodo pisali delavcem v prilog. Ti listi ne bodo kritizirali sedanjega gospodarskega sistema, ki omogočuje, da majhna skupina kapitalistov izkorišča ljudske mase.

Listi, ki so pokazali, da niso naklonjeni privatnim interesom, so prejeli prav malo oglasov.

Te razmere uče delavce, da morajo razviti svoj tisk. Privatni interesi imajo na razpolago največje dnevnike. Njim služijo magazini, ki imajo velik obtok. Ta tisk je v službi privatnih interesov in se na kratko imenuje kapitalistični tisk. Temu tisku nasproti pa morajo delavci postaviti močno razvit delavski tisk, ki zagovarja delavske interese in odbija napade kapitalističnega tiska na delavce.

Kapitalisti se zavedajo, da je zanje tisk najboljšo orožje. Z njim lahko ustvarjajo javno mnenje, potvarjajo poročila o dogodkih in proslavljajo kapitalistični gospodarski sistem kot najboljši gospodarski sistem, kakršnega še ni bilo na svetu in kakršnega ne bo tudi v bodočnosti. Kapitalistom je tisk orožje, ki jim služi za obrambo in napad. In zato potrošijo tudi zanj milijone. Zavedajo se pač, da bi kmalu izgubili ves vpliv, ako ne bi imeli tiska, ki brani in zagovarja njih interese.

Številke, ki jih je priobčil dnevnik "Tribune" in tvorijo le majhen del vsote, izdane za pojačanje in vzdrževanje kapitalističnega tiska, govore jasno in razumljivo, kako znajo kapitalisti ceniti svoj tisk.

Kadar bodo delavci prišli do prepričanja, da morajo imeti močan svoj tisk, tedaj se bo pričelo krhati to kapitalistično orožje.

SLIKE IZ NASELBN

Bon Air, Pa. — Pevsko društvo "Rodoljub" je dne 20. junija obhajalo svojo dvajsetletnico v Johnstownu in je v to svrhu priredilo koncert. Na programu so sodelovala sosednja in oddaljena pevka društva. Nastopili so v prvi točki Dupinov tamburaški zbor, ki je izvajal kito svetlih uvertur, kar je priredil R. Crnkovich. Sledil je pozdravni govor g. Stankota Matijeveca, predsednika Rodoljuba. Goudonov "Vojaki zbor" so zapeli peve Rodoljuba z ravnanjem prof. Hansom Roemerjem. "Zapoj mi ptičica", V. Parma in "Pogled v nedolžno oko", H. Sattner, sta bili četrta točka, ki ju je spremljal na glasovil prof. Hans Roemer. Peto točko "Gorski kraj" od Vilko točka Novaka in Vilharjevo "Na vrelu Bosne" je zapelo hrvaško pevsko društvo Strommajer iz Youngstowna, O. 6. točka "Balade", Reinecke, piano solo, igral je prof. Hans Roemer. Kot sedmo točko je pel prof. Žarko Savič iz New Yorka, romanco iz opere "Nikola Subic Zrinjski", Ivan pl. Zajc. Spremljal je prof. Hans Roemer. Pevsko društvo "Javor" iz Pittsburgha, Pa., je bilo "Večer na Savi in Hrvaticam", oboje od Ivana pl. Zajca. Dupinov orkester je zaigral M. Farkaševu prireditve iz opere "Nikola Subic Zrinjski". "Rodoljub" je nato kot deseto točko pel "Vil", hrvaške pjesme, s tenorjem in baritonom solo. 11. točka. "Ljubček moj po polju vriška, narodne in "Na tujih tleh", Medved, sopran solo je pel ga. Avgusta Danilova iz Clevelanda, O., na glasovil je spremljal prof. Hans Roemer. 12. točka. "Naše gore", Foerster. "Dobro jutro" dr. A. Schwab s spremljanjem glasovirja je zapelo slovensko pevsko društvo "Bled" iz Conemaugha, Pa., vodja J. Potokar. Bariton solo iz opere "Pagliacci", Leoncavallo, je pel prof. Žarko Savič iz New Yorka. Na glasovil je spremljal Hans Roemer. 14. točka. "Na ozlju gradu" Fr. S. Vilhar, pel je "Rodoljub" s sopranom in baritonom. Sopran ga. Danilova, bariton prof. Savič. Petnajeta je bila zaključna točka, v kateri so pela vsa sodelujoča društva skupno, in sicer: "Strommajer", "Javor", "Bled" in "Rodoljub" peli so spev "Slovenec, Srb, Hrvat".

Program koncerta je bil sto procentno dober. Bil je lep uspeh, udeležba velika. Tako so se tudi pevci hvalevredno iskazali ter dobili lepo pohvalo od Amerikancev, kateri niso mislili, da znajo Slovenci in Hrvati izdelati tako fin program. Prepričali so se o izobrazbi Hrvatov in Slovencev.

Društvo "Napredni Slovenci" št. 254 S. N. P. J. je sklenilo na redni društveni seji dne 12. julija, da priredi veselico dne 1. avgusta. Omenjeno je bilo, da se dom poveča. Čisti dobiček je torej namenjen v društveno blaginjo. Odobreno je bilo od članstva, da vsak član in članica plača po 50 centov v društveno blaginjo. To velja za oddajne in bolnike ravnotako, če se udeležijo veselice ali ne. Da si dobro zapomnijo člani in članice, da tiste članice, katere niso zavrovane za bolniško podporo, ne plačajo, če se ne udeležijo. Vstopnina k veselici je po 25 centov za moške, ženske so proste vstopnine. Začetek je ob sedmih zvečer v soboto dne 1. avgusta. Igrali bodo tamburaši pod vodstvom Johna Kuharića, namreč zbor "Sloga".

Vabimo rojake iz okolice Johnstowna, Pa., da se čimveč udeležijo naše veselice. Za prigrizek in svečo pijačo bo skrbel zato izvoljeni odbor. — P. Bukovec.

Bridgeville, Pa. — Ne razumem, kako so rojaki po drugih naselbinah, ki so nezmisljivo postavili si slovenski dom, medtem ko Slovenci v Bridgevillu je komaj peščica in smo kar za dve dvorani. Kdo ima prav, bo pokazala bodočnost, vendar jaz mislim, da imajo tisti prav, ki so bolj premišljeni.

Slovenski dom je res dober v naselbini, ampak ne da bi imeli vsak svojega. Geslo bi morali upoštevati: Vsi za enega, eden za vse.

V Prosveti dne 27. junija t. l. je bil spis iz Bridgeville, da je

ilo zadnje čase dosti pisanja iz naše naselbine in dobrega zanje. Jaz mu v celoti potrdim, ker priznam tudi sam. Gotovo se pisec še spominja, ko sva pred par leti nekoč stala ob železniški postaji in kako je navdušenosti trdili, da ni boljšega prostora za Slovenci dom kakor ravno tam gori, kjer je, ter kako se lepo vidi s postaje. Sedaj piše, da je prišel razdor.

Kot prvi predsednik tuk. Slovenskega doma si štejem v dolžnost, da napišem par besed v splošno korist tukajšnjih Slovencev in naše S. N. P. J. Dejstvo je, da kakor po drugih naselbinah, takoj smo si tudi mi vzeli za nalogo, da si postavimo nekakšno poslopje, katero naj služi rojakom kot čitalnica ali slovenski dom. Omenjeni dopisnik je bil skoraj med prvimi za to idejo. Zbrali smo se skupaj in sprejeli predlog, da pričnemo takoj. Ko pa je bil dom večinoma dograjen, je bil stavljen predlog, da naj bo dom odsek društva št. 295 S. N. P. J. Ali kakor nalašč sta se bila ravno ob tem času sporekla dopisovalec in dotičnik, od kogar smo kupili zemljišče, radi neke provizije. Gl. tačas je omenjeni prišel delovati proti, in sledil je prepis.

Na tako nastopanje pa moram povedati svoje mnenje dotičniku, da ako dela razdor, s tem ne škoduje onemu, s katerim se je pričel, pač pa daje slab vzgled za naselbino.

Razdor vendar ni še prišel, napredka ni bilo mogoče ustaviti in čitalnica ima skoro sto petdeset članov, izmed skupnih društev S. N. P. J. Omenjeni je nato začel delovati še za eden Slovenski dom, kar se pa ni posrečilo in iz dvorane je nastala navadna hiša, ki bi k večjemu služila za stanovanje ene družine.

Dopisovalec preključuje neko veselico četrtega julija. Ne bi imel bi zoper, ako bi bilo res tako mnenje društva št. 295 ter če bi bilo poročano, da je stvar preložena radi veselice v Bridgevillu. On pozivlja člane, naj se udeležijo slavnosti v Cannonsburgu, iz česar je razvidno, da je nasproten temu. Veselica v Cannonsburgu je bila lanske leto in ne letos, udeležili so se pa večinoma vsi člani razun njega in par drugih. Letos so na 4. julija prišli Slovenci iz Cannonsburga v Bridgeville. Druge veselice pa v Cannonsburgu ni bilo kakor v katoliški dvorani. Očividno se je zdelo, da ni drugega motiva kakor namen odtegniti Slovence iz te naselbine imenovanega dne.

Jaz bi sam svetoval, da nikar ne imajmo preveč strankarije. Vsi smo siromaki in vsi člani S. N. P. J., zakar bi morali biti ponosni in delovati kolikor mogoče za slogo, a ne vse poizkusiti in ničesar dokazati.

Nikar ne delujmo nato, da bi vsa malo društvo in vsake organizacije imelo svojo dvorano, pač pa da smo v vsaki naselbini slozni in da delujemo za skupni Slovenski dom. Naš klic naj bo: Vsi za enega in eden za vse! — Aug. Okorn.

Skrivnosti potopljene celine

Nekaj let že preiskujejo učenci deželo indijanskega rodu Maya, katerih predniki so prebivali v prazgodovinskih časih v Srednji Ameriki in predvsem na polotoku Yucatanu. Delovanje teh arheologov je odkrilo silno zanimive stvari. Tako javlja dr. Ronald Strath, profesor na vseučilišču v Seattleu, Wash., da se mu je posrečilo čitati na zidovih starih zgradb, ki so že stoletja zarastle od bujne tropake vegetacije ameriških prazgodov napise, ki govorijo o celini, katere se je nahajala v "Velikem morju" in ki jo je uničil strašen vihar okoli leta 500 pr. Kr. Gre za Atlantido, ki se je nahajala v Atlantskem oceanu med Afriko in Ameriko.

V onem času se je, kot poročajo indijanski napisi, ki jih citira dr. Strath, približal zemlji majhen planet, ki se okoli vseh 52.000 let zadene ob našo zemljo. Vred mimo hitrega planeta so nastali silno gosti oblaki in črna tema je osemnajst mesecev pokrivala zemljo. Ko se je slednjič tema razpršila, je ve-

lik otok, ob katerega se je zadel planetoid na svojem teku, izginil brez vsakega sledu v morskem valovju.

Indijanski rod Maya pravi, da je dobil svojo kulturo od prebivalcev tega otoka. Tako pišejo starinski napisi. Otočani so bili prodrli do skrajnih točk naše zemlje. Saj se še celo nahaja na daljnem vzhodu granitni lev a človeškim obličjem, ki ga je dala izklesati neka princesa arabijskega paska, živeča v izgnanstvu, v spomin umorjenega brata.

Ce je dr. Strathova razlaga tega stavka pravilna, nam pride takoj na misel egiptovska afinga. Po celi Srednji in Južni Ameriki namreč dobimo sledove izginulega plemena, katerega običaji, navade in arhitektura zelo spominjajo na stare Egipčane. Od mnogih rekah v Guatemali nahajamo na primer razvaline številnih piramid. Tudi spominjajo mogočni steberi in debelo zidovje na svetišču in stavbe v Egiptu.

Narodi Srednje in Južne Amerike mazilijo svoje mrtvece, kot so to delali stari Egipčani, njih drob pa spravljajo enake v mrtvaških žarah. Raziskavanja v Srednji Ameriki so spravila na dan bakren denar, katerega kov zelo spominja na feničanske novce. Na njih se nahaja grb mesta Tira in biblijska kača, ovita okoli drevesa spoznanja.

Vse to nam priča, da je bila enkrat neka sveža med Ameriko in gotovimi narodi starega veka, ki so bivali ob Sredozemskem morju. Daje nam pa tudi veliko možnost za obstoj in poznejše uničenje velike celine Atlantide, o kateri govori grški učenjak Platon v Timeju in v Kritiju in katerega obstoj, kot pravi, so razkrili Solonu egiptovski svečeniški.

Platon trdi, da se je nahajala Atlantida v oceanu, onkraj otočja na zapadu Herkulovih stebrov (Gibraltarja). Riše nam idealno sliko o tej republiki, kjer so obstojali umetnosti in znanosti, kjer so obstojali pametni zakoni, cvetoča mesta s krasnimi svetišči in razkošnimi palačami.

Pripoveduje nam, kako so prebivalci te celine, Atlantide, kolonizirali obrežja Sredozemskega morja do Egipta in do Grčije. Pravi pa, da je enkrat nastal strašen potres, ki je pretresel zemljo do njenega dna: morje je vdrlo na Atlantido in ta le izginila v valovih.

Platon pravi, da se je to zgodilo 9000 let pred rojstvom Solona, torej 9638 leta pr. Kr. Razlika med njegovo letnico in ono, ki so jo našli na ameriških napisih, je 7638 let, toda priznati moramo, da sta si obe pripovedi zelo podobni.

V narodnih pripovedkah raznih zapadnoevropskih narodov se nahaja tradicija o deželi, ki je izginila v morju. O tej govori galska, bretonska in skandinavska mitologija. Mnogo si je seveda v teh pripovedkah in pesmih izmislila bujna ljudska fantazija, vendar pa je podlaga istinita.

Sredi oceana se je morala nahajati velika celina, ki je tvorila vez med Afriko in Ameriko, kajti čisto izključeno je na pr., da bi bili prišli Feničani, znani sicer kot neustrašni mornarji, preko širnega oceana s svojimi malimi in za široko morje popolnoma nesposobnimi ladjami. Sicer je lani Francos Alain Gerbault prejadral ocean na mali jadrnici, toda to je modern mornar, kateremu so bile na razpolago točne morske karte in prečijski instrumenti. Drugo je na severu, kjer so Vikingi od otoka do otoka (Faroeer—Island—Groenland—Labrador) lahko dosegli Ameriko.

Učenjaki so danes mnenja, da so zadnji ostanki Atlantide na severu Azorski otoki, na jugu pa otoki Zelenega riča, to so bili najvišji hribi izginjene celine in tako še danes molijo preko morsk gladine.

Član francoske znanstvene akademije, g. Pierre Termier, je mnenja, da je zgodovina Atlantide z geološkega stališča zelo verjetna.

15 ubitih v Avstraliji.

Melbourne, Avstralija, 24. jul. — Petnajst oseb je bilo ubitih in več sto ranjenih, ko se je porušila natičena veranda na tokajšnjem kinogledališču med opazovanjem parade na ulici.

ŽARKOMET

Del za domovino!

Ako bo Francija dalj časa imela vojno v Afriki, ne bo treba nemškimi fašistom delati nartov za osvetno vojno. Francija izvrši samomor.

Barbarske page.

V Londonu se posmehujejo Ameriki radi "opičjega procesa" in pravijo, da je Amerika 50 let za Anglijo.

Mogoče je v tem oziru, toda bahavi londonski bankarji naj nikar ne mislijo, da so se Angliji že povsem izvlekli iz barbarizma. Ni treba iti v Indijo, Egipt in Mezopotamijo; prav doma se straši precej srednjega veka.

Kanada je nominalno še angleška kolonija. In kaj se godi v Kanadi? V Montrealu so pred par dnevi izbičali tri jetnike do krvi in v rane so jim natlačili soli. To je krasna relikvija krščanske civilizacije!

Ni treba iti par sto let nazaj po dokaze. Samo okrog je treba malo pogledati, pa vidiš, da je svet še poln barbarizma.

Reg your pardon!

Centen K. T. B.! V tvoji koloni sem čital, da v bibliji ni Amerike. To je morda res, kar se splošnosti tiča, ampak prosim—naše mesto je izjema. Naše mesto ima častno mesto v bibliji, čeprav biblija nima mesta v Schwabovih jeklarnah. Torej popravi! — Schwabov suženj, Bethlehem, Pa.

Neumrjčnost je!

Clarence Darrow je odgovoril Bryanu, da če vse svoje življenje išče dokazov o posmrtnem življenju, a jih še ni našel. Brisbane zafrkuje Darrowa, češ, da vsi ljudje si žele neumrjčnosti — in to je en dokaz. Slab je ta dokaz, da si je prijete. Tudi jaz želim, da bi od časa do časa oživel po smrti in videl kako je svet napredoval, na primer čez 100.000 let. Ampak ta moja želja še ni dokaz, da bo faktično tako.

Res pa je eno: Človek, žival, rastlina in vse, kar je, se po smrti izpremeni v druge oblike, ki služijo novemu življenju. Temeljna snov ne umre, ne izgine nikdar. Ta je večna. Življenje v vesoljstvu je večno — večni krog. V tem oziru smo neumrjotji.

Sveti italijanski oče.

Pred kratkim je bil velik vihar v ameriško-slovenskem Rimu (ta ni več v Jolietu!) radi dopisa neke čikaške članice, ki je izjavila, da so društva katoliške jednote neumna, če zbirajo denar za papeža, ki je predvsem Italijan. Naši katoliški fašisti (tako jih imenuje pittsburski župnik Skur!) so padli po listu, ki je prinesel dopis, in po članici, kateri so krepko zavezali usta.

Zdaj pa čitam v inozemskih poročilih, da je papež prisločil na pomoč padajoči italijanski liri. Kongregacije so dobile nalog iz Vatikana, da naj poslujejo le v lirah in pomagajo na vse načine dvigniti vrednost lire. Fašistična vlada je jako hvaležna Vatikanu za to pomoč.

Kar je v dejanju, je v srcu. Ali je papež Italijan ali je primorski Slovenec?

Nekdo jih suje od zadel.

Kutarji so v razvoju njihovega stališča o evoluciji človeka prišli na stopnjo Neanderthalca.

Vzajemne koncesije.

Rev. Trunk priznava, da ima tudi Marks nekaj zdravih idej. V zameno mu dam koncesijo, da je Solomonovala "Visoka pesem" lepa pesem...

Sodba.

Neki londonski list je zapisal o tennessejskem procesu tudi tole: "Neki ameriški profesor je obtožen, ker je učil, da je človek v sorodu z opicami. Kakor doznavamo, so prominentne opice začele živahno agitacijo za ostro kaznen."

K. T. B.

Ali želiš znati pravilno pisati in čitati angleško? Naroli si "Slovensko-angliško slovarico", katere je izdal in ima na prednji književna matice S. N. P. J.

RAZNE VESTI

EKSEKUCIJA ODLOŽENA V ZADNJEM TRENUTKU.

Obsojenec je bil pripravljen na vse kaj drugega, kot na kaj takega.

Chicago, Ill. — Russell Scotta so imeli obesiti že pred enim tednom. V zadnjem trenutku je došla guvernérju Smalla brzokavka, v kateri naznanja njegov brat, da je on izvršil umor. Guvernér je odložil eksekucijo za teden dni. Zopet se je blizil petek. Njegov brat se ni zgasil. Vsi poizkusi pri guvernérju, da se doseže pomilosoženje obsojenca so bili zaman v četrtek. Čas je počasi tekel naprej in ura eksekucije se je bližala počasi. Sorodniki obsojenca so najeli druge advokate in ti so sli ponudili pred sodnika Joseph B. Davida in ga prosili, da naj odpre zasedanje sodišča za obravnavo, da se ustavi eksekucija, ker imajo važne vzroke. Sodnik se je udal na prošnje odvetnikov in je odprl zasedanje sodišča v petek ponoči ob eni. Odvetnika sta argumentirala, da se je obsojenec zmedel in pamet, odkar je obsojen na smrt in da ne ve kaj se z njim godi. Navajala sta tudi dokaze za svoje trditve. In tako je sodnik ustavil eksekucijo za nedoločen čas.

Avstralski delavci sprejeli ameriško floto s stvarjo.

Melbourne, Avstralija, 24. jul. — Oddelek ameriške pacifične flote, ki je obiskal Avstralijo, je včeraj priplul v tukajšnje pristanišče. Več ko tisoč avstralskih zveznih uradnikov je hotelo iti Amerikanom naproti s parnikom, toda kurjači na parniku so zastrajali v znak protesta proti prihodu ameriške mornarice in uradniki niso mogli izvršiti sprejemnih ceremonij.

Estonski komunist obsojen na smrt.

Dorpat, Estonija, 24. jul. — Sodna obravnava proti 77 komunistom je bila včeraj zaključena. Eden, po imenu Heidemann, je bil obsojen na smrt, trije v dosmrtno ječo, eden na 15 let, 15 na 10 in 18 na osem let zapor; 21 obtožencev je bilo obsojenih na krajši zapor in ostali so bili oproščeni. Obtoženi se bili sodelovanja v znanem puču prošlo zimo.

Zadnji carjev premijer eksekutiran.

Pariz, 24. jul. — "Matin" poroča, da med osemnajstimi osebami, ki so bile ustreljene 2. julija v Leningradu, je bil tudi Nikolaj Galicin, star 76 let, ki je bil zadnji ministrski predsednik ruske carske vlade. Usmrčenci so bili obtoženi, da so bili v zvezi s protisovjetskim gibanjem caristov v Parizu.

Justična farsa: sodnik se je sam kaznoval.

Hattiesburg, Miss. — Sodnik D. W. Holmes je v četrtek popoldne drvel s svojim avtomobilom v baseball park, da ne zamudi igre z žogo. Po igri se je peljal na sodišče, kjer se je sam obtožil, da je prehitro vozil, nato se je priznal krivim in obsodil samega sebe na globo pet dolarjev.

(Opomba: Ali bi bil sodnik tako generozen za drugimi?)

SOLNČNI MRKL.

Ah, zakaj si mrknilo solnce in nisi poslalo svojih žarkov, da razsvetlijo moje pamet tik pred mojimi dvema bankroti? Lahko bi bil mogočen podjetnik, tako sem pa ostal — ničla, in moram vsaki še "kušniti" franciškansko roko, čeprav se mi tako početje stedi! In to zadene mene, mene, ki sem zvedenec na vseh poljih znanosti, vede, verskih resnic in v vsakem delu, ki sem človek, da nima para pod solncem. Ali ni to hudo? Kar mlo se mi stori, kadar nato mislim. Včasih pa le stisnem pest in se zaletim v tiste, ki mi niso storili nič zalega. Takrat ne brzdam svojega jezika, tudi ne pazim, kaj govorim, marveč udarim, samo udarim in zraven se debelo zlažem, da pozabim, zakaj je solnce ravno takrat mrknilo, ko sem njegove žarke najbolj potreboval za razsvetljevanje moje pameti. — Posebni opazovalec.

POZABILI SO IZVRŠITI EKSEKUCIJO.

Oklahoma City, Okla. — Johnny Washington, zamorec, je bil zaradi umora obsojen na električni stol. Preden je napočil dan eksekucije, so pa Washingtonu dovolili šest mesecev odloga. Minilo je šest mesecev, dan eksekucije je potekel in Washingtona niso eksekutirali. Washington je seveda molčal in prav nič ni protestiral, ker ga niso posadili na električni stol.

Ta teden je pa jetničar državne ječe pregledoval zapiske in pronašel, da Washington še vedno živi in dobi jesti trikrat na dan. Sporočil je zadevo guvernérju in guvernér je priporočil državnemu pravniku okraja Jackson, da takoj predloži petico, v kateri zahteva izročitev Washingtona iz državne ječe.

Washingtona ne morejo sedaj elektrocutirati, dokler sodišče ne določi dneva za eksekucijo. Vsa procedura se bo morala še enkrat vrstiti.

Dr. V. Meršol:

Zdravstveni odsek v Chicagu

(Department of Health, City of Chicago.)

Šest tednov sem imel priliko, da opazujem delovanje tukajšnjega Zdravstvenega odseka. Izkoristil sem ta čas kar najboljšo mogoče in spoznal, da je skrb za ljudsko zdravje v Chicagu vzorno. Kakor se prebivalstvo mesta Chicaga po raznovrstnosti nacij da edino primerjati z New Yorkom, tako je tudi zdravstveno delovanje in gibanje vsaj na tako visoki — ako ne višji — stopnji, kot ono v Londonu in New Yorku.

Zdrav bi bil rad vsak človek, zdravja želi svojim najbližjim v družini, svojim prijateljem in dobrim znancem, pa kljub temu vedoma in nevedoma vsakodnevno tepta najosnovnejše pogoje zdravja. Potrebno je samozatajevanje, tulntam mala žrtve, potrebna disciplina, poslušanje navetov in izpolnjevanje odredb, da se ohrani zdravje in po možnosti prepreči bolezen: pa je jako malo ljudi, ki bi drage volje izpolnjevali predpogoje za ohranitev zdravja, večina jih godrnja in se protivi odredbam zdravstvenih oblasti, smatra jih nepotrebnimi, neprijazno gleda na zdravstvene uradnike, ki nastopajo le tedaj, kadar posameznik ali s svojim delovanjem škodi svojem lastnemu zdravju ali pa zdravju svoje družine in bližnje okolice.

In vendar so Zdravstveni odsek in njegovi uradniki največji prijatelji vsakega posameznika, skrbeči za njegovo zdravje mnogo bolj, kot bi znal skrbeti vsak posameznik sam, ker je ta skrb za zdravje utemeljena v znanju nevarnosti, izvira iz enake ljubezni in dobre volje do vseh občanov; ta skrb za zdravje ne pozna predsodkov, ne ovinkov, gre naravnost naprej brez obzira na zapreke po najkrajši poti do cilja.

Načelnik Zdravstvenega odseka v Chicagu, g. Herman Bundesen, je znan ne le po Ameriki, ampak širom sveta radi svojega vnetega delovanja za ljudsko zdravje, radi smotrene organizacije, ki vodi k edinemu cilju: kar največ zdravja in veselja dnj v življenju vsakega posameznika, kar najmanj bolezni. Mesto, ki je še pred 30 leti za čas mednarodne svetovne razstave (l. 1894) slovelo kot eno najbolj nezdravih na celim svetu, tako, da je marsikateri tujec razje ostal doma boječ se boleznijo (Typhoidfever), ako pride v Chicagu, to isto mesto je danes znano kot eno najbolj zdravih na celim svetu, kot eno zdravstveno najboljše organiziranih, in iz celega sveta prihajajo ljudje, da si ogledajo tukajšnjo zdravstveno organizacijo, ki je prinesla v primeroma kratkem času tako lepe rezultate.

Ne bom omenjal po imenu gg. zdravnikov in inženirjev, ki vodijo posamezne pododdelke: vsi so moške na svojem mestu, ki z globokim znanjem in zanimanjem delajo na vse mogoče načine, da se zdravstveno stanje Chicaga, katero je itak že na višji, še zboljša, da se prežgodnji smrti in boleznim odtegne še

več žrtev. Njih dosežanje plodno delovanje jasno naznanja, da boše tudi bodoče njih prizadevanje vodilo k uspehom.

Pri vstopu v urad Zdravstvenega odseka v sedmem nadstropju v City hallu človek dobi pri prvem pogledu najlepši vtis: veliko številno uradnikov in uradnic, mnogo dela in gibanja, no vse brez krika, brez šuma, brez nepotrebnih besed, vse gre nekak avtomatično. Ta lep vtis se pri podrobnejšem ogledovanju samo še potrdi in zboljša.

Sprejemanje strank v vseh oddelkih, posebno pa še v oddelku za pritožbe, je nad vse prijazno in vljudno. Vse se dela edino z namenom: pomagati, kjerkoli je pomoč potrebna in mogoča. Čutiš, da ti je vskako v Zdravstvenem odseku prijatelj, da te razume, da bo naredil vse, kar je v njegovi moči, da se pritožbi ali prošnji, ako je utemeljena, ugodi. Ni tu osornosti in vlka, ki mnogokrat vlada v podobnih uradih drugod po svetu.

Večina pritožb ali prošenj prihaja telefonično: vse se takoj točno vpišejo v posebne formulare, takoj oddajo v pripadajoči oddelke, in nemudoma se napravi vse potrebno, da se pritožbi ali pritožbi ustreže. Ako na primer nekdo depoldne okrog 10. ure telefonira, da je poškodovan kakav cev v kopalni sobi, da v stanovanju mogoče ni vode, je lahko gotov, da bo v teku par ur pri njem zdravstveni nadzornik, da si poškodbo ogleda, najde pravi vzrok, in v najkrajšem času isti dan pride mehanik, ki vse popravi.

Največ nevednosti in odpora pri prebivalstvu navadno najdemo v zdravstveni organi pri preprečevanju nalezljivih bolezni. Zanimivo je, da so v Ameriki črne kože mnogo bolj razširjene kot v večini evropskih držav, to pa zato, ker se tu (v Ameriki) prebivalstvo tako protivi cepitvenju in se raje podaja v nevarnosti, da v slučaju epidemije črnih koz umre ali pa odmravi z vedno vidnimi znaki prestale bolezni na mladem obrazu. Kot proti črnim kozam pomaga samo cepljenje, tako so tudi druge zdravstvene mere pri ostalih nalezljivih boleznih utemeljene, v desetletni in stoletni izkušnji. Ako se vse odredbe zdravstvenih oblasti izpolnijo, potem je nalezljiva bolezen kmalu ustavljena, rešen je posameznik, rešena občina; ako pa se odredbe ne izpolnjujejo, tedaj pa to občina plača s smrtnimi žrtvami.

Recimo, da se v družini med otroci pojavi davica (diphtheria) ali pa škriatelj (scarlet fever). Mati pokliče takoj zdravnika, ki preišče bolnika, najde nalezljivo bolezen in o tem obvesti zdravstveni odsek, kakor je njegova dolžnost. Se isti dan pride drug zdravnik (Health office), poslan od Zdravstvenega odseka, ki uredi vse potrebno, da se bolezen ne širi dalje med ostale člane družine in med sosede. Navadno ta zdravnik odredi, da se mora bolnik z osebo, katere mu boše stregla, tako premestiti v posebno sobo, kamor ostala družina ne bo imela dostopa. V slučaju, da je to nemogoče, se mora bolnik premestiti v bolnico. Ostali člani družine ostanejo pod opazovanjem, ker je znano, da se povzročitelji bolezni nahajajo v človeku včasih en teden, včasih 14 dni ali še več, preden se razvije bolezen. Pri davici (diphtheria) se navadno osetu dovoli iti na delo, ako ni nosilec bakterij, torej, ako nima kalli bolezni v nosu ali grlu. Stavi se pa pogoj, da nima z družino za čas opazovanja, ali pa z bolnikom do konca bolezni nikakega stika. Ako se vsi domači točno drže predpisov Zdravstvenega odseka, tedaj se bolezen ne širi dalje. Premnogokrat pa domači nimajo amila za to in nočejo izpolnjevati predpisov, tedaj je večkrat takoj vidna kazen: obole ostali člani družine, obole otroci sosedov, s katerimi so se bratje in sestre bolnika igrali na ulici; in ako je še oče tako brezvesten, da kljub prepovedi zdravnika prihaja v dotik z obolelimi otroci, tedaj nosi on bolezenske kalli dalje, in bolezen najde novih žrtev med otroci sodelavcev. Tako razširjen bolezen je težko ustaviti, treba je mnogo več skrbi in dela, da se to posreči. Pa tu ne gre za delo in skrb, gre za mlada življenja, mlade žrtve, ki nedolžno in nepotrebno lože glave k večnemu počitku.

Zdravstveni odsek je preskrbel plakate, pripravil male knjižice, kjer je v kratkih besedah pri vsaki nalezljivi bolezni opisano, kako se je treba ravnati, da se bolezen ne širi dalje. Materie in očetje, ako so vam na srce ostali vaši otroci, ako je v vas le malo ljubezni do bližnjega, izpolnjujte te predpise radi in vestno!

Splošno so se po svetu do zadnjega časa jako malo brigali, kakšno mleko uživajo ljudje, je li to mleko brez bolezenskih kalli jetike ali tifusa. V Chicagu je skrb Zdravstvenega odseka v tem oziru na višku. Predvsem se pregledujejo na farmah, ki oddajajo mleko v mesto, kravo, ako so popolnoma zdrave. Znano je namreč, da je mnogo krav okuženih z jetičnimi bacili, kateri se potem nahajajo v mleku, in otrok, kateri uživa tako mleko, pije pravzaprav strup. Ljudje, ki imajo količkej opraviti z mlekom, morajo biti zdravniško pregledani in zdravi. Vse mleko se pasteurizira, to se pravi ogreje na 140 stopinj F za pol ure in s tem se uničijo v njem vse kužne kalli, katere se mogoče tam nahajajo, in šele tako mleko se polni v steklenice in razpošilja po mestu. Zato je mleko v Chicagu zdravo in varno, in najboljše hrana.

Tudi za ostale hrano skrbje posebni nadzorniki.

Pregleduje se živina, preden je zaklana; pregleda se natančno meso v vseh klavnicah; še ni dovolj: pregleduje se meso v prodajalnah ob nedoločenih dnevih, tako da mora prodajalec biti vedno pripravljen in ima vedno dobro, zdravo meso. Sadje, zelenjava, kruh in ostala hrana: vse se natančno pregleduje in v slučaju pokvarjenosti se krivec strogo kasmuje. Tu ni mogoča podkupnina, ker nadzornika kontrolirajo zopet druge osebe, in za vsak najmanjši ugotovljeni prestopok je doleten nadzornik v nevarnosti, da bo odslovljen.

V raznih obednicah, restavracijah, zajutrkovalnicah so zdravstveni nadzorniki pogosti gostje; in ne godi se posebno dobro gospodarju, ako ne daje gostom hrane najboljše kakovosti. Odvzeli so vam v Ameriki alkohol, ali dali namesto tega dobo pitno vodo, oproščeno potem chlorinacije vseh kalli, ohlajevano v številnih hladilnikih, na vseh javnih mestih, akoro na vsakem oglu imate vedno žuboreč studenes; dali so vam zdravo mleko, sladoled, limonado in druge zdrave pijače; na eni strani mnogokrat, ako ne vedno nevarni škodljivci alkohol, na drugi strani zdravilne in hranilne pijače; izbira je lahko, pustite jo le otroku, katerega vodi prirodni nagon: segel bo po čaji mleka, nagnil glavico nad žuborečim studencem, nikdar pa ne bo segel po kupci alkohola, ako so se le enkrat opogle ob strupeni pijači njegove mlade ustnice.

Bili so časi, ko so se ljudje bali bolnic, ker je tam vladala mnogokrat pesnaga, bila so prepolne bolnikov, in bolniki so umirali. Hvala Bogu, ti časi so za nami. Sedanje bolnišnice v Chicagu so na višku v vsakem oziru, čistota, da jo je težko najti drugod po svetu, najmodernejše priprave, skrbne sestre in zdravniki. Bolnica za nalezljive bolezni (Municipal Contagious Diseases Hospital) je ena najlepših na svetu in svojega najboljšega prijatelja bi v slučaju nalezljive bolezni postal tja, ker sem si svest, da je vsakovrstna oskrba tam brezhibna.

Delovanje Zdravstvenega Odseka v Chicagu je tako mnogostранsko, tako razpredeljeno, da je popolnoma nemogoče omeniti vse v kratkih besedah: pričajo vam o tem delovanju in skrbi otroci v otroških vrtcih, mladina v šolah, priča vam o tem vsakdanji dotik z organi zdravstva v vseh poljih in vseh dobah življenja.

Zdravstveni odsek se dobro zaveda, da je mnogokrat nasejencu težko živeti se v tukajšnje razmere, da je včasih posebnje v prvih dneh in mesecih nerazumljiv angleški jezik; narod bi večkrat rad izpolnil vse odredbe, ko bi vedel, kako in kaj. Skrb za zdravje — kakor tudi za zdravljenje bolezni — večkrat ni tako lahka, tu je treba zgledov, treba slik. V ta namen se nahaja v Zdravstvenem odseku Čeh Dr. Yunek, največji prijatelj Jugoslovancev, ki — znajoč mnogo jezikov — dela na vse mogoče načine potom člankov v časopisih, potom malih knjižic

Podpirajte ga v njegovem
izvrševalni odbor:
UPRAVNI ODSEK:
Predsednik Vincent Calhoun; podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 108, Johnstown, Pa.; gl. tajnik Matthew Turk; tajnik bolniškega odseka Blas Novak; gl. blagajnik John Vegrich; urednik glasila Joša Zaveržnik, upravitelj glasila Phil Godina.
POROTNI ODSEK:
Martin Zelenkar, predsednik, Box 276, Barberton, Ohio; Frances A. Tauchar, 2827 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Krimmold, 13111 Kensington Ave., West Park, Ohio; Mary Udovich, 2423 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Terrell, Box 22, Strabana, Pa.
BOLNIŠKI ODSEK:
OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2657-59 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
VZRODNO OKROŽJE: Jacob Ambrosi, Box 286, Moon Run, Pa.; Joseph Zorbo, RFD. 2, Box 114, West Newton, Pa.
ZAPADNO OKROŽJE: Anton Sular, Box 104, Green Knoll, se jugozapad, Frank Klun, Box 389, Chisholm, Minn.; na sov. zap. John Golob, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Nadzorni odbor:
Paul Berger, predsednik, 2653 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.; Richard J. Zaveržnik, R. No. 1, Hinndale, Ill.; Frank Zajc, 3439 W. 26th St., Chicago, Ill.

Zdravstveni odbor:
Predsednik: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.; Joška Oves, 3439 W. 26th St., Chicago, Ill.; John Olin, 3439 So. Clifton Park Ave., Chicago, Ill.

VEROVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kera, 6233 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

POZOR! — Korrespondenca z glavnimi odborniki bi dolga v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PIRMA, ki se nanaša na posle gl. predsednika se naslovi: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVI: Bolniški tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vobse se naslovi: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V SVETI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošilja Paul Bergerju, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj.

Vsi prišli na gl. porotni odsek se naj pošilja na naslov: Martin Zelenkar, Box 276, Barberton, Ohio.

Vsi dopisi in drugi spisi, namani, oglaš, naročila in spili vse kar je v sveti z glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "PROSVETA", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

v domačem jeziku, potom izdavanja tedenskega glasila (Weekly Bulletin), da se znanje o higijeni in zdravju kakor med člani vseh narodov, tako še prav posebno med Jugoslovani in Čehi razširi in da njih nacije napredujejo v smeri: zdravo telo — zdrav duh.

Na ta način je Zdravstveni odsek izpolnil vse pogoje, napravil vse mogoče, da prepreči bolezen, da pospešuje in ohrani ljudsko zdravje. Dosegel bo trajne uspehe, ako bo sodeloval z njim in njegovimi odredbami vsak posameznik. Svobodni ste, odločite se za bolezen ali zdravje. Vem in prepričan sem, da se boste odločili za zdravje.

Zavedajte se, da imate v Zdravstvenem odseku na poti k zdravju največjega in najboljšega prijatelja, ki vam bo v vsaki težavi s svetom in pomočjo stal na strani.

Podpirajte ga v njegovem (temljenju, spokujute in izpolnjujte zdravstvene odredbe!

NA PRODAJ je 4 sobna moderno vrejena hiša, izdelano pritličje, in Furnace gorkota proda se po smerni cen, oglašite se osebno pri lastniku na: 3213 So. Crawford Ave., Chicago Ill. (Adv.)

DA SKUHAŠ DOBRO PI-VO, PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričate, da je doma pri nia, kuhani vedno le najbolj in najlepši.

Groceries, sladničarjem in v prodajalnih delavnice damo primerno popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

Tiskarna S. N. P. J.
SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA.
Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovanskem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.
VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI.
CENE ZMERNE, UNISKO DELO PRVE VRSTE.
VSA POJASNILA DAJE VODSTVO TISKARNE. Pišite po informacije na naslov: S. N. P. J. Printery, 2657-59 South Lawndale Avenue, Chicago, Ill.
TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA UST-MENA POJASNILA.

Anton Črtalič:

Novi Lurd

Šentjernejska fara na Dolenjskem se nahaja na odprti ravni pod vznožjem Gorjancev. Močna na prebivalstvu svojih dvanajstih podružnic in premožna je bila tudi najbolj trdna klerikalna postojanka pred petnajstimi leti. Imela je kar tri dane pastirje, da so pasli šentjernejske duše.

Fara svetega Jerneja je bila osrečena še z drugim. V nji je stal samostan Pletarje, kamor so se bili zatekli čistiti očetje, ki so jih bili brezverci pregnali iz brezbožne dežele. Kupili so posestvo Pletarje in si zgradili svoj samostan. Bili so menda kartuzijanci, a ljudstvo jih je imenovalo trapiste. Da so bili kartuzijanci, bi sodil po njih umazanosti, kajti ta red si šteje za svojo čednost, umazanost, raztrganost in popolno telesno zanemarjenost. A drugače pa so bili mogoče res trapisti, to je one vrste cisterijanci, ki so jih

v sedemnajstem stoletju pričeli preganjati Francozi radi škandaloznega življenja teh redovnikov. Pa naj so bili že tega ali onega reda, šentjernejski farani so jih najčvršče zvali "pletarski coklarji". Imenovali so jih tako, ker so imeli na nogah lesene coklje. Kmetovalci in priprosti župljani sploh so imeli spoštovanje do teh pobožnih mož, ki so se tako skromno oblačili, pa četudi so neki ljudje očitati menihom razne lumparije in so kmetom pripovedovali, da je skromnost menihov le navidezna ter da v samostanu žive svojo nečuvno življenje. V resnici nasprotniki pletarskih coklarjev niso imeli uspeha, kajti menihi so sami neprestano hodili med kmete po okolici in skrbeli, da se je o njih širila samo dobra govorica.

Lepega poletnega dne so se coklarji sprehajali po gozdovih in vinskih gorah, da si preženejo dolgo poletno popoldne. Vzeli so precej vaje in dosegli spotoma Rakovnik — sedaj novi Lurd —, ki je oddaljen od

Šentjerneja kake tri kilometre. V prijazni okolici je najmanjnih par kočarjev, vse drugo je pokrito s šumo in vinskimi goricami. Kraj je slikovit. Ob znožju griča se vzpenjajo skalnate stene, izpod katerih teče studenec. Tam so ondodni prebivalci dobivali pitno vodo, a v časih suše, so prihajali sem po vodo tudi oddaljeni vaščani, kajti le ta studenec je bil v okolici.

Visoki topoli in kostanji so razširjali prijetno senco nad neusahljivim in žuborečim studencem, da je kraj res slovel med kmečkim prebivalstvom na daleč okoli.

V blagodejno senco so se poletnega dne zatekli tudi pletarski coklarji. Hladili so si tam znojna čela in si gasili žejo z mrzlo studenčnico. Precej časa so posedeli, kajti nikomur se ni ljubilo zopet na žgoče sonce. Pogovarjali so se o lepoti kraja in eden izmed njih se je izrazil, da je ta kraj ravnotako slikovit kakor slavna božja pot na Francoškem, ki ji pravijo Lurd. Pri

tej besedi se je kar nenadoma vsem posvetilo v glavi. O Lurdu so velikokrat ališali, kako slavna je ta božja pot in da tja pride toliko vlakov romarjev kakor k njim vernikov samih in da božja pot neizmerno veliko ne-se v čast in slavo lurske matere božje. Kar zahrepeneli so vsi pletarski coklarji po taki božji poti. Najmlajši je bil še najbolj iznajdljiv; nič ni ugal, povedal je, da jo že ima.

"Kip imamo v stari šari," je rekel. "Res, da je polomljen in materi božji manjka roka in noga je odkrhnjena, ker se lotujejo lesa črvi, ampak obraz tega kipa je tako mil, da je podoben sliki lurske matere božje. Miloba tega obraza bo vplivala na vernike in prišli bodo številni romarji, mi pa bomo zbrali veliko denarja v čast in slavo božjo."

Pritrjeval je mlademu coklarju prvi, pritrjeval je drugi, soglašali so vsi. Uganili so za vernega podobarja, ki jim bo brezplačno popravil kip. Niso se več dolgo mudili v senci, šli so domov in poiskali med staro šaro zapušteni kip, ki je tam že dolgo ležal pozabljen.

Šentjernejski podobar je dodal je čisto novo roko, še pobarval je celo soho, pozlatil robe, a posebno skrb pa je posvetil obrazu, da je bil pogled naravnost presunljiv, ustnice pa je zakrožil čisto malce, skoraj nevidno na smeh.

Pletarski coklarji so bili veseli dela: želeli si niso mogli bolj šega. Ugibali so sedaj še, kam naj bi postavili novo lursko mater božjo, ker pakelice v prijaznem kraju ni bilo in cerkvice tudi ne. Imeli so pravi križ z novim vprašanjem, kam bi soho postavili, ker da bi ji zidali hram božji, se niso ogrevali, kajti preveč bi stal, nabrati toliko denarja od kmetov bi pa tudi kmalu ne mogli, ko bi vendar stalo ti-sočake. Vedeli so, da tisti, ki bi bili pripravljeni darovati za novi Lurd, nimajo kaj prida, drugi, premožnejši pa bi se za novo božjo pot ne ogrevali in najbrž nič dali. V tem razmišljanju pa se je oglašal njihov voditelj, pripor Aleš. Povedal je, da ve za mojstrskega kamnoseka v Verbovcih, ki bo zastoj napravil. Kamnoseka Martina bi potem tudi lahko postavili za nekakega varuha novega Lurda. Ugajal jim je nasvet in menili so prikimovali, dokler se pripor ni spet oglašil in z zvonečim glasom nadaljeval:

"Vse smo izdelali po božjem načrtu. Spomnili pa se nismo našega župnika. Če tega ne naznamo župniščem, da spravimo soho v kraj pod nadzorstvom našega župnika ter vse bližnje duhovščine, ne bo imel novi Lurd privlačne sile na verno ljudstvo."

Opazka je bila pametna in premetena, zato pa so tudi brž sklenili, da stvar izročijo župniku šentjernejske fare Tonetu Lisjaku. S tem korakom so bili še bližji do dobičkanosne božje poti. Vrlemu župniku Lisjaku je bil načrt tudi zelo povolji, kar načuditi se ni mogel duhovitosti menihov. In glas je šel po cerkvah o novem Lurdu, a prižnice se je po bližnjih in daljnih cerkvah oznanjevala propoved o materi božji v dolenjskem

Lurdu. Kaplana šentjernejske fare sta pridno pomagala, da se toliko prej odpre nova božja pot. Kaplan Jakob je izvešal šolsko mladino, opremil jo s papirnati-mi čeladami in z vojaškim nastopanjem, dečkom je dal piščalke in puške pa sablice, da je res vsa mladina bila kar omamljena veselja. Enako so pridobivali odrasle, propaganda je bila uspešna za proglašitev novega Lurda.

(Dalje prihodnjič.)

RAZNO

Srednjeveške razmere v Italiji. V cerkvi v Celanu v Apuliji so shranjene v dragocenih posodah svetinje nekaterih svetnikov. Pred kratkim so te posode, ki predstavljajo veliko vrednost, izginile, svetinje pa so bile raztresene po tleh.

Prebivalstvo je bilo zaradi roparja, še bolj pa zaradi sakriligija strašno razburjeno. Ljudje pa so naravnost pobesneli, ko je policija prišla tatu. Množica je vdrila v poslopje, kjer je nastanjena policija, pograbila roparja, ga iztrgala redarjem iz rok in ga vlekla na trg. Tu so ga tepili s palicami in celo koli in ga pominrtvega obesili na drog. Potem je drhal nanesla okrog improviziranih vislih dračja, lesa in desk, nakar je polila grmado s petrolejem in jo zažgala. Šele ko je razmesarjeno truplo zgorelo, se je množica nekoliko pomirila. Policija je šele sedaj poslegla vmes in prišla one, ki so bili najbolj krivi linčanja cerkvenega roparja.

Te dni je bila poročna razprava proti krivcem linčanja tatu in posega v uradovanje policije. Kot je bilo pričakovati za razmere v Italiji, se je tudi zgodilo: vsi obtoženci so bili soglasno oproščeni sokrivde umora. Po-

roščeni in tudi sodniki so se postavili na stališče, da so obtoženci delali v veraki psihozi in da zato niso odgovorni za svoj čin.

Ko so zapustili voditelji sežiga cerkvenega roparja sodišča, ki jih je oprostilo, jih je fanatična množica pozdravila z burnim plaskanjem in jih v triumfu nosila po ulicah.

To se dogaja v "kulturni" Italiji v "prosvitljenem" XX. stoletju.

Živali in vreme. Da "prerokujejo" nekatere živali vreme, je znana stvar. Tako n. pr. je pričakovati dežja, kadar se mačke dolgo ližejo, če si ptiči čistijo perje, kadar se kure rade valja jo po prahu in letajo sem in tja, kadar se ribe poganjajo iz voda in ostajajo čebele v panju. Če se bliža vihar ali nevihta, postajajo muhe valjive, martinčki se skrivajo, morske ptice letajo v bližini obale ali pa celo ostavijo morje, čebele pa se v rojih vračajo v panje. — Nasprotno opazujemo ob lepem vremenu, da letajo lastavke visoko, čebele in ose ostavljajo svoje gnezda že v ranem jutru, pajki živahno predejo, muhe in netopirji letajo že pozno po zatonu sonca naokoli, morske ptice pa že zgodaj jutraj zapustijo svoja gnezda v skalah in odlete na široko morje. Seveda pa radi tega ne moremo trditi, da živali vnaprej vedo, kako bo vreme, marveč si moramo njihovo vedenje razlagati z vlažnostjo atmosfere, ki je v direktni zvezi z bodočim vremenom, na drugi strani pa vpliva na živali, oziroma na njihovo razpoloženje. Živali torej niso v pravem pomenu besede "vremenslovci", marveč imajo le čudovito dober čut za izpremembe v atmosferi.

Agitirajte za "Prosveto"!

MEDVLADJE

SOCIALEN ROMAN.

Spisal Jože Pahor.

(Dalje.)

— Ali nje nisi vprašala? — je spregovoril za trenutek.

— Menim, da si ti vzrok. Veselila se je izleta, zdaj pa je menda vse pokvarjeno!

— Ali je nisi ti pripravila, da je prišla sem? — je očital nevoljno brat.

— Ni bilo treba, še sama mi je rekla! Zdi se mi, da zdaj nekaj ni v redu, ti pa nečeš povedati. Si-li jo kaj užalil? Poravnati bi bilo treba!

Polzvedovala je v njegovem srcu, on pa je skušal ostati povsem ravnodušen.

— Nič ni! — jo je zavrnil in se jezil sam nase. Vedel je, da sestra ne bo mirovala.

— Na Brljanovec gremo, lep razgled je po dolini, — je nadaljevala in Rojniku se je zdelo, kakor bi ga nalašč mučila.

Bolje, da ne grem! je pomislil in se branil. A ko sta se še pogajala, je prišla grofica s ceste.

Lepa je, si je dejal Rojnik, ko jo je videl svežo in kakor pomlajeno; — kar je bilo sinoči, je že šlo mimo. Tem bolje!

— Ali greste na Brljanovec? — jo je vprašal prijazno. Opazil je, da je dekle spet mirno in samozavestno, zato se je tudi sam otreseel neke neprijetne teže. Ni dolgo pomišljala; odločila se je hitro, včas ji je bilo.

Rojnik je vzel daljnogled in kmalu sta bili napravljeni tudi dami. Pot na hrib se je na početku vila ob smrekah navzgor, tako da je bil na drugi strani lep razgled. Ponoci je nekaj deževalo, zato je bilo vseokrog sveže kakor v prvi pomladi. Po pobočju v travo so gorele deževne kapljice, kakor bi bilo posejano z biseri. Sonce je široko usipalo svojo luč po nji in človeku je vrisalo srce od razkošja in moči. Po rebri sta se pripodili dve veriverici, planili druga za drugo na drevo, skokoma dalje v vejevje, spet na tla in zdirjali potem v gozdno temo.

— Še je mladost v srcu, dokler čuti vso to lepoto, — si je rekel Rojnik in poskušal peti; — še je zdravje!

Obstal je in počakal. Obe dami sta se zamotili nekoliko niže, odkoder ste opazovali hudo-urnik.

— Više, više! — jima je zaklical. — Čim više se vzpnemo, tem lepše je!

— Ko bi se vedno zopet ne vračali v nižino! — je rekla Natalija, ki ga je prva dohitela, dasi močno zasopljena.

— Šibek smo rod, — je dostavila po kratkem oddihu, — volja nam je usahnila.

Pogledal jo je pozorneje, a nič ni bilo one nemoči prejšnjega večera na njenem obrazu. Lica so ji žarela, v očeh pa je počival čudežen mir, kakor ga ima človek, ki se je sam s seboj boril in ki je obogatel za tiho spoznanje.

Utrgala je ob poti možino ter jo pokazala Rojniku.

— Saj veste, kako se imenuje? Ni vedel.

Pihnila je, da se je seme razpršilo.

— Mannertreu! — je rekla.

— Ni res! je vzkliznil.

— Zakaj bi ne bilo res? — je vprašal trdno. — Nekaj vam ostane tajnost vse življenje, vam moškim: globine ljubezni! In bolje je za vas, da te tajnosti ne odkrijete!

Rekla je z glasom, ki je povedal, da je odgovor nemogoč in odveč.

— Kdo je kriv temu? — je vprašal Rojnik bolj sebe kot spremljevalko. — Kdo je kriv? Saj vidimo svit, pa je daleč, silno daleč in iz močvirja ne moremo do njega!

— Glej ga, glej, kakšen modrec! — se je zasmejala sestra. — Nikdar ne bi pričakovala! Kam pa si tako hitro založil svojo lahkomišel-nost? Ali pa se v svoji družbi tako spreminja? — se je obrnila živahno in pomenljivo k Nata-liji.

Dekle je zardelo.

— Nimam nikake moči nad njim, — je odgovorila. — Je li velika sprememba?

— Čudno, tako sem vesel v tem soncu, v vsej tej prostosti in lepoti, kakor bi bil deset let mlajši! Pa da sem ob lahkomišelnosti! — je vzkliznil Rojnik. Ni več se ni spominjal sovražnih pogledov strojarjev.

V gozd so prišli in pod nogami jim je polze-lo. Prijeli so se vsi trije za roke in vzklizali, ker se je zdaj temu, zdaj onemu zdranilo. Roj-nik je skušal zaplesti prste med Natalijine, pa mu je dekle energično otreslo roko. Čim više so šli, tem močnejši je bil smolni vonj; ves hrib ga je bil poln. Grofica je zagledala v vlažni travi ciklame in jih pričela nabirati, Rojnik in sestra pa sta šla počasi dalje.

— Kako je Igor, mi še nisi povedala! — je vprašal Rojnik nenadno. — Je-li ozdravel?

— Ne še popolnoma, pa upam, da bo to po-letje.

— Ostaneš li v mestu?

Vprašal je s posebnim glasom in sestra ga je pogledala.

— Grem v kratkem k — hotela je reči "k Slakovim", pa je popravila: na deželo.

Brata je zbadlo, a tudi sestri ni bil pogo-vor ljub. Zapazil je.

— Zakaj bi ne prišla rajša k meni? Ali ni-mam dovolj prostora?

— Si-li me povabil kdaj? — je vprašala s poudarkom.

— Saj vendar veš, kake smo moški! Pri-demo k tebi, bi rekla in vesel bi bil! — Če pa ti je za vabilo, te pa zdaj vabim, ali pridete?

— Dogovorili smo se že, ti si prepozen, — je rekla pikro in postala. Gledala je za grofi-co, ki je še vedno inkala ciklame.

Rojnik je pomislil:

— Bolje bi bilo, da pridete k meni. Tuka-j je kakor doma, Slak mi ne ugaja!

Zadnje besede so bile sovražne, in sestra se je ozrla.

— Cutila sem že onikrat tvojo antipatijo. Kaj je vzrok?

Ostro ji je pogledal brat v oči.

— Vprašajš? — je dejal z očitanjem. — Poročena žena si! Ali ne misliš na to?

— Ah, kaj še? — zamahnila je z roko in se zasmejala prisiljeno. — Saj mi je še moč svetovati, naj grem!

— Preizkuša te, kako se sama odločiš!

Rojnik je govoril kratko, trdo, sestrin sklep se mu je zdel prevažen, da bi se smejal. Poznal je Grudna in vedel, kakšen mojster je, če je treba skriti pravo čuvstvo za krinko. Hladen, leden je bil, ko je vse vrelo v njem, in komaj, da mu je mišica vztrepetala v obrazu od notranje razburjenosti. Če ga kdo ni prav dobro poznal, si ni bil nikdar v svesti, koliko nevolje in jeze je v njem. To varanje mu je postalo službena lastnost, ravno tako važna, kakor strokovna sposobnost. Žena mu je vse brala na obrazu, toda zadnje tedne mu je nalašč kljubovala, ker sta bila prišla radi zdravljenja stna spet v ostro navzkrižje. Tudi radi letovišča sta se že sporekla in Gruden se je ozlovoljen odločil, da poprosi dopusta šele v začetku jeseni, ko se začne lov. Tega pa Grudnovka bratu ni po-vedala.

— Za letos je odločeno, — je dejala kratko, — drugo leto pa pridemo k tebi!

Rojnika je peklo in ugovarjal bi bil, da ni prihitala Natalija za njima, blesta in prestrašena. Kaka ji je bila zletela izpod roke, ko se je bila sklonila k cveticam.

— Nič dobrega! — je dejal Rojnik. — V gostem resju je najti modrasa!

— Ali ima to kak pomen? — je vprašala Grudnovka naglo. Osupnilo jo je, z nemirnimi očmi je gledala Natalijo.

— Tvoja misel je ta izlet! — je omehnil Rojnik sestri.

Polagoma so prišli na vrh, a dobre volje ni bilo več. Rojnik je opazil, da mu je sestra za-merila, ker je bil sprožil razgovor o letovišču, in grofica je zaslutila, da je nekaj padlo med njiju. Ko so šli z griča, je Rojnik ponudil da-mama roko, pa sta jo odklonila druga za dru-go. Sestra je bila nespremljiva in brat je skle-pal, da ne ostane več dolgo pri njem.

(Dalje prihodnjič.)

ALI ČITATE

dobre knjige?

Tedaj naročite knjige Književne matice

S. N. P. J.

Človeku je potrebna duševna hrana kakor telesna. Največje zlo za delavca je neznanje. Čimbolj je delavec neveden, tembolj ga izkoriščajo od vseh strani. Dobra knjiga je največji sovražnik nevednosti in duševnih tem. Delavec se mora učiti; vzeti si mora sam, česar mu ni dala revna šola. Čitati mora dobre knjige.

Ako ste ukašeljni, če hrepenite po izobrazbi in duševnem razvedrilu, ako želite čitati povesti iz delavskega življenja, spoznati nekatere naravne resnice in če se hočete seznaniti s temeljnimi pogoji angleškega jezika, naročite si sledeče knjige:

Slovensko-angleška slovnica	\$2.00
Zajedanci	1.75
Zakon biogenexije	1.50
Jimmie Higgins	1.00
Pater Malaventura	1.50

Kdor naroči Zajedance in Zakon biogenexije skupaj, dobi obe knjigi za tri dolarje.

Vse te knjige so lično in trpežno vezane. Poštšina je všteta. Naročilu priložite denar.

Naročila za vse gori omenjene knjige prejema

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

2657 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, ILL.

VSAK JUGOSLOVAN V AMERIKI

naj ima hranilno vlogo, ker to je začetek poti ki vodi do svojega posvetva, doma ali trgovine. Varčevanje pomaga do neodvisnosti in udobnega brezskrbnega življenja.

Več kakor 100.000 ljudi je otvorilo hranilne vloge

v naši banki, kar je najlepši dokaz zaupanja, katerega uživa naša velika konservativno upravljana banka.

Naša banka je upravljana od izkušenih in poštenih upraviteljev in je članica Federalne Rezervne Banke in s tem pod nadzorstvom Zdr. držav. Poleg tega je pod nadzorstvom tudi države Illinois in Chicago Clearing House Ass'n.

Ne odlašajte, temveč še danes zaženite s hranilno vlogo v tej popolnoma varni banki in splošno priznane kot največji jugoslovanski denarni zavež v Zdr. državah.

Imovina
\$20,000,000.00

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 Blue Island Ave., vogal 19. ulice

Chicago, Ill.

Uradne ure: V ponedeljek in soboto od 9. zjutraj do 3.30 zvečer, ostale dni od 9. zjutraj do 5. popoldne.